

Vergaderjaar 1984–1985 Nr. 43a

11 932

Herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Beginselenwet gevangeniswezen en enkele andere wetten omtrent de maatregel van terbeschikkingstelling en enige andere onderwerpen die met de berechting van geestelijk gestoorde delinquenten samenhangen

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE¹

Vastgesteld 12 maart 1985

De vaste commissie voor Justitie heeft met onderstaande opmerkingen en vragen een aanvang gemaakt met de schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel tot Herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Beginselenwet gevangeniswezen en enkele andere wetten omtrent de maatregel van terbeschikkingstelling en enige andere onderwerpen die met de berechting van geestelijk gestoorde delinquenten samenhangen.

Algemeen

De leden van de fractie van de **V.V.D.** konden zich in hoofdlijnen met het voorstel van wet verenigen. Zij wensten met betrekking tot het voorstel nog enkele vragen te stellen.

Ook het lid van de **P.P.R.**-fractie ziet in de overgang van de oude TBR naar de nieuwe «TBS» in zijn algemeenheid een verbetering.

Te verwachten nadere rapportages

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** vroegen naar de situatie ten aanzien van een aantal rapporten en de reactie van de regering daarop.

Is het rapport van de werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van het staatstoezicht, het Ministerie van Justitie en de directie van TBR-inrichtingen over het toezicht binnenkort te verwachten?

Wanneer zal het WODC-onderzoek naar recidive van TBR-gestelden verschijnen?

Is er inmiddels een standpunt van de bewindslieden over het rapport van de commissie psychiatrische therapeutische voorzieningen gevangeniswezen (de commissie-Mulder)?

Rechtspositieregeling

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** vroegen de bewindslieden of zij na de discussie in de Tweede Kamer geen aanleiding zien een nieuwe, kortere termijn te noemen waarop de indiening van een wetsvoorstel valt te verwachten op basis van het eindrapport van de commissie-Haars.

¹ Samenstelling: Mw. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn (CDA), voorzitter, Wagemakers (CDA), Kuiper (CDA), Mw. J. H. B. van der Meer (PvdA), van Veldhuizen (PvdA), Burkens (VVD), Heijne Makkreel (VVD), Glastra van Loon (D'66), Mw. Van Leeuwen (PSP), Hoekstra (CPN), Abma (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Schuurman (RPF), Van der Jagt (GPV).

De staatssecretaris heeft toegezegd dat de AMvB over de voorlopige rechtspositieregeling tegelijk in werking zal treden met het wetsvoorstel, en dat het tevoren aan de Kamer zal worden voorgelegd.

Wanneer is deze concept-AMvB te verwachten in de Tweede Kamer?

Wordt deze AMvB ook aan de Eerste Kamer gezonden?

Volgens de Staatssecretaris bevat artikel 37c een verplichting voor de minister om voor de benodigde behandeling te zorgen. Er bestaat geen verplichting voor de verpleegde om die behandeling ook te ondergaan, tenzij de verpleegde een ernstige bedreiging voor zijn medeverpleegden of de medewerkers van de inrichting vormt. Uit een televisiedocumentaire die onder auspiciën van de rijksvoorlichtingsdienst is vervaardigd en door de staatssecretaris als voorlichtingsbron werd aangeprezen (Handelingen Tweede Kamer 1984–1985, blz. 31) bleek echter dat er wel degelijk sprake is van dwangbehandeling.

Heeft deze wetenschap nog tot heroverwegingen geleid?

Wordt daarmee rekening gehouden bij het opstellen van bovengenoemde AMvB?

De leden van de fractie van de **V.V.D.** merkten op dat de zogenaamde interne rechtspositie van TBR-gestelden nauwelijks geregeld is, en wel in particuliere inrichtingen nog slechter dan in rijksinrichtingen. Deze leden hadden dan ook met waardering kennis genomen van de mededelingen van de staatssecretaris omtrent de voorgenomen verbetering daarvan. Niettemin valt in dit verband op dat de voorgestelde wetswijziging de voorkeur voor verpleging in particuliere instellingen handhaaft, terwijl hier toch sprake is van een deel van het penitentiaire systeem. Dit leidt tot de vraag waarom deze voorkeur is gehandhaafd. Zijn de destijds daarvoor aangevoerde argumenten nog geldig?

Het lid van de **P.P.R.**-fractie wees op het feit dat, wanneer ernstige delicten worden gepleegd, zowel voor de delinquent als voor de maatschappij grote belangen op het spel staan. Voor de maatschappij gaat het om een afweging van beveiliging, hulpverlening en behandeling. De belangen van de delinquent vereisen een krachtige feitelijke basis van de TBS en uitzicht op de beëindiging daarvan. Zijn rechtspositie verdient een spoedige regeling. Gewaakt moet worden voor een stringent onderscheid tussen beveiliging en behandeling.

Straf en beveiliging

De leden van de **V.V.D.**-fractie vroegen of de conclusie juist is dat van de beide functies van de TBR, beveiliging en behandeling, door dit voorstel de beveiliging primair gesteld wordt, zij het voor zover gevaar van een bepaald gehalte bestaat en de tijdsduur de evenredigheid met het gepleegde delict niet te boven gaat (zie Machielse in NJB 1981, blz. 403).

De TBR is destijds ontstaan vanuit het streven naar strafrechtelijk ingrijpen dat niet zozeer is gerelateerd aan de schuld maar aan de gevaarlijkheid van de delinquent, zo merkte het lid van de **P.P.R.**-fractie in dit verband op. De betrekkelijke vermindering in de toepassing in latere jaren houdt blijkens WODC-onderzoek verband met een verminderd vertrouwen van rechters in de beveiligingsfunctie. Licht naar het oordeel van de regering het verschil tussen vrijheidsstraf en TBS uitsluitend op het punt van hulpverlening en behandeling of moet ook gesproken worden van een verschil in mate en wijze van beveiliging?

In het Nederlandse stelsel van strafrechtspleging ten aanzien van gevaarlijk gestoorde delinquenten wordt behandeling gezien als een onderdeel van de beveiliging. Een letterlijke levenslang verdraagt zich immers niet met een humanitaire samenleving. Eens zal het risico weer moeten worden genomen. Het is van groot belang dat de tijd van afzondering dan is benut voor een poging tot vermindering van het gevaar, in belang van delinquent en maatschappij.

Behandeling en/of straf

De leden van de **V.V.D.**-fractie waren zeer geïnteresseerd in het antwoord op de vraag of in een geval waarin artikel 13 Sr is toegepast en dus ex artikel 38f Sr de TBR-termijn tegelijk met de straftermijn loopt, reeds tijdens de straftijd proefverlof kan worden gegeven ex artikel 38g Sr.

Zo ja, in hoeverre kan daarbij dan worden afgeweken van de regelingen die op andere gedetineerden van toepassing zijn?

Het lid van de fractie van de **P.P.R.** vroeg of een combinatie van vrijheidsstraf (ook al gaat die de termijn van een jaar niet te boven) en TBS wel aanvaardbaar is. Ook de TBS valt niet los te beschouwen van het vergelingsaspect in de strafrechtstoepassing. De TBS blijft immers een sanctie die zijn grond vindt in het gepleegde ernstige delict.

Kan wat betreft de ernstige criminaliteit wel een scherp onderscheid worden gemaakt tussen de wel en niet geestesgestoorde delinquent?

Zo nee, betekent dit dan niet dat bij de keuze tussen vrijheidsstraf en TBS niet zozeer het schuld criterium alswel het gevaars criterium en het behandelingsperspectief centraal zou moeten staan?

Drugsverslaafden

De leden van de **V.V.D.**-fractie vroegen of de TBS, zoals die volgens dit voorstel zal worden geregeld, kan worden gebruikt voor verplicht afkicken van drugsverslaafden.

Gelijktijdigheid

De leden van de **V.V.D.**-fractie hadden kennis genomen van de betogen van de minister van Justitie tijdens het debat in de Tweede Kamer over wat hij noemde «het gelijktijdigheidsbeginsel» (Handelingen Tweede Kamer 1984–1985, blz. 21 e.v. en blz. 228).

In dit verband ontvingen zij echter toch nog gaarne een nadere uiteenzetting over de kwestie of de minister de mogelijkheid dat een na het delict ontstane geestelijke stoornis tot TBR leidt, wel in overeenstemming acht met het strafrechterlijk karakter van de TBR.

Rapportage

Is – zo vroegen de leden van de **V.V.D.**-fractie – de in artikel 509g Sv, vierde lid, gestelde termijn van zes weken in het algemeen voldoende om tot een verantwoorde rapportage te komen?

Verlenging

De staatssecretaris heeft in de Tweede Kamer toegezegd mee te zullen delen bij hoeveel eerste verlengingen van één jaar dit jaar tevens het laatste jaar van de TBR geweest is.

Kan de staatssecretaris intussen bedoeld gegeven verstrekken, zo vroegen de leden van de **P.v.d.A.**-fractie.

Formuleringsvragen

In de formulering van het gevaars criterium betreurde het lid van de **P.P.R.**-fractie het onderscheid tussen de algemene veiligheid van personen en die van goederen. Ware een formulering als «de maatschappelijke veiligheid» niet te verkiezen geweest?

Wanneer beveiliging beoogt wordt tegen het in brand steken van hooibergen, lege auto's en onbewoonde pakhuizen, dan gaat het toch niet om de veiligheid van die hooibergen, auto's en pakhuizen maar om de beveiliging van de maatschappij tegen brandstichting?

De leden van de fractie van de **V.V.D.** vroegen of de bewindslieden de constructie «behoort tot een der misdrijven» (artikel 37a, Sr, eerste lid onder 1°) goed Nederlands vinden.

Slotopmerking

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** vroegen of het terwille van een goed overleg over voorstellen van wet niet beter zou zijn als het Ministerie van Justitie buiten de obligate toezending van een enkel exemplaar ten behoeve van de griffie en/of de bibliotheek, relevante rapporten in een wat groter aantal exemplaren aan de Kamers zou doen toekomen.

Zo dit niet spontaan zou kunnen geschieden, zou het dan mogelijk zijn dat het departement zich bereidwilliger toont ze op aanvraag aan Kamerleden toe te sturen?

Uit eigen ervaring wisten deze leden dat dit vooral bij het Ministerie van Justitie moeilijk voor elkaar te krijgen is.

De voorzitter van de commissie,
Leyten-De Wijkerslooth de Weerdesteyn

De griffier van de commissie,
Dijkstra-Liesveld